

Avdelningen för förnybar energi & klimat
Ingela Lindqvist
ingela.lindqvist@energimyndigheten.se

m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande angående promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft

Sammanfattning

- Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak förslaget och redovisar vissa förslag till ändringar nedan.

Energimyndighetens ställningstagande

Vattenkraften har redan i dagens svenska och nordiska elsystem en nyckelroll. Dels som produktionskälla, dels som reglerkraft till de övriga kraftslagen. Vattenkraften är mycket viktig för balanseringen på alla tidshorisonter – från sekund och minut till årsreglering. Det svenska elsystemet befinner sig i en omställning där en större andel av produktionen kommer att utgöras av förnybar variabel elproduktion.

Svensk vattenkraft kommer därför att få än större betydelse för elsystemet de kommande åren. Dess unika egenskaper möjliggör integrering av en ökad mängd variabel elproduktion och vattenkraften är därmed en oerhört viktig resurs för omställningen av elsystemet. Sammantaget utgör vattenkraften därför en viktig förutsättning för realiseringen av Sveriges och EU:s energipolitiska mål. Energimyndigheten ser det som positivt att förslagen ger tydliga juridiska verktyg för att beakta detta vid kommande prövningar.

Energimyndigheten välkomnar även att förslaget formaliserar och tydliggör Energimyndighetens och Svenska kraftnäts roller i det kommande arbetet.

En modern miljölagstiftning behöver vara både effektiv och förutsägbar för att kunna skapa goda förutsättningar att bedriva verksamheter i enlighet med nuvarande krav på miljöhänsyn. Dagens vattenrätt uppfyller inte dessa kriterier och Energimyndigheten tillstyrker därför i huvudsak de ändringar som föreslås i promemorian.

Energimyndigheten ser positivt på förslaget att införa en nationell avvägningsplan (planen). En förståelse för varandras olika roller och strävan att nå så stor nytta som möjligt med så liten påverkan på motstående intresse har präglat det samarbete Energimyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten och nu även Svenska kraftnät haft under flera år. Energimyndigheten bedömer att den föreslagna avvägningsplanen kan bli en bra plattform för att vidareutveckla detta arbete.

Energimyndigheten anser dock att regeringen bör besluta om att anta planen och ändringar av den. Planen kommer att få stor juridisk och praktisk betydelse och vara en viktig del i genomförandet av den svenska vattenmiljö- och energipolitiken. Att den enda konsekvensen vid oenighet mellan de myndigheter som medverkar vid framtagandet av planen är att den får antas av Havs- och vattenmyndigheten först sex veckor efter att regeringen underrättats är därför otillfredsställande redan av det skälet.

Planen kommer dessutom sannolikt att strida mot EU-rätten. EU:s ramvattendirektiv medger inte förlängda tidsfrister efter 2027. För att planen ska bli meningsfull och medföra en verklig prioritering av i vilken ordning anläggningar ska prövas förutsätter det en planering som sträcker sig bortom 2027. I promemorian anges uttryckligen att ”Planen får inte resultera i ställningstaganden som är oförenliga med Sveriges EU-rättsliga åtaganden.”. Mot bakgrund av detta ser Energimyndigheten det som angeläget att beslut om att anta planen och ändringar av den fattas av regeringen.

Kulturmiljöfrågor kommer många gånger att vara en central aspekt vid fastställande och utformning av t.ex. miljöåtgärder. Det är viktiga frågor som måste hanteras innan en viss lösning väljs. Energimyndigheten bedömer dock att planen inte är rätt geografisk nivå för att på bästa sätt beakta kulturmiljöaspekter.

Kulturmiljöfrågor är oerhört platsspecifika och en plats med höga kulturmiljövärden kan samtidigt ha en hög tålighet vad gäller förändringar i landskapet. Detta gör det svårt att göra ens grova bedömningar på en mer övergripande nivå av vilken betydelse kulturmiljöfrågor bör ha för planens utformning. För att få till stånd så väl avvägda lösningar som möjligt i verkligheten anser Energimyndigheten att all den kompetens och resurser som finns inom staten rörande kulturmiljö kopplat till vattenkraft bör koncentreras till enskilda prövningar.

Energimyndigheten noterar att förslagen kommer medföra en kraftigt ökad prövningstakt. För att få till stånd ett effektivt och ändamålsenligt genomförande krävs därför att berörda myndigheter har ekonomiska och personella resurser att hantera det ökade antalet prövningar.

En fråga som inte berörs av förslaget är den om uppföljning och statistik. Energimyndigheten föreslår att Havs- och vattenmyndigheten ges i uppdrag att föra register över verksamheter som omfattas av planen, beslutade miljöåtgärders effekter både på elsystemet och vattenmiljön osv. Planen ska enligt promemorian vara adaptiv och uppdateras regelbundet utifrån vilken betydelse som vattenkraften har för energisystemet. Ett bra underlag är därför nödvändigt för Havs- och vattenmyndighetens, Energimyndighetens och Svenska kraftnäts uppföljning av planen och bör även ligga till grund för en årlig rapportering. Något som i sin tur har stor betydelse för planens uppdateringar.

Specifika synpunkter

11 kap. 28 § MB

Regeringen ska se till att det finns en nationell plan för de prövningar som avses i 27 §. Planen ska ange en nationell helhetssyn i fråga om att verksamheterna ska förses med moderna miljövillkor på ett samordnat sätt med

1. största möjliga nytta för vattenmiljön, och
2. minsta möjliga negativa inverkan i fråga om nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.

Energimyndigheten anser att 2. bör ändras till: ”största möjliga nytta i fråga om nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.”.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Erik Brandsma. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit avdelningscheferna Anita Aspegren, Roger Eklund, Zofia Lublin, Rémy Kolessar och Caroline Asserup, direktören för strategiska frågor Mattias Eriksson samt enhetschefen Lars Andersson. Föredragande har varit handläggaren Ingela Lindqvist.

Erik Brandsma

Ingela Lindqvist